

tată să fie înlăturată de polonă¹. În limba „rusă“ sînt traduse toate actele și documentele oficiale, încheiate de Marele Principat Lituanian cu Polonia, redactate în polonă. De teama ca nu cumva în judecătorii și cancelarii să pătrundă polona, în federația aceasta statală lituano-polonă, limba polonă era admisă numai în actele și procesele juridice ale bisericii catolice din statul lituanian, căci episcopii de Vilnius și Žemaitė țineau de mitropolia polonă și erau în dependență economică de aceasta din urmă. În scopul de a delimita deosebirea de care este vorba, statutul preciza că citațiile în judecată se redactează în polonă, subliniind astfel diferența dintre limba documentelor respective (*polonă*) și limba oficială a statului (*rusă*).

Cu excepția privilegiului latin al lui Lev Sapeaga, care da dreptul la publicarea codexului, limba primului volum din ediția I a statutului lituanian de la 1588 este rusă (cu precizarea făcută mai sus). La sfîrșitul volumelor din această ediție se dau cîteva (nu toate): „omyłki², kotoryi trafili sja vъ druku (tak sobe, čitaj i rozumej)“. Mai sînt și alte greșeli sau inexactități strecurate în text³. Dacă, pe deasupra, mai avem în vedere și marea asemănare dintre limbile slave, uneori e greu de spus de unde provine un cuvînt sau o formă⁴. Ne aflăm, deci, într-o situație oarecum asemănătoare cu aceea a delimitării împrumuturilor slave în limba lituaniană (în general) și în limba unor scriitori (în special)⁵.

Pentru denumirea limbii ruse folosite în epoca aceea în scris în Marele Cnezat Lituanian nu exista, în special în secolul al XVI-lea, un termen consacrat, care s-o diferențieze de limba rusă vorbită în afara granițelor Lituaniei. Aceasta corespunde, în fond, concepției dominante în epocă în legătură cu unitatea poporului rus⁶, împărțit pe atunci în trei state: Moscova, Polonia și Marele Ducat Lituanian. Această concepție este formulată cît se poate

¹ Totuși, la 1614 acest Statut este tradus în polonă. Traducerea a fost apoi reeditată în secolul al XVII-lea, al XVIII-lea și al XIX-lea. După constatările lui J. Lappo, cu cît sînt mai recente, cu atît edițiile conțin mai multe imperfecțiuni. Vezi *op. cit.*, vol. II, p. 1. Faptul acesta fusese semnalat, încă la 1816, de S. Linde. Vezi *O statucie litewskim ruskim językiem i drukiem wydanym wiadomośc*, Varșovia, 1816, p. 20—154. Cf. și S.A. Berșadskij, *O nasledovanii v vymoročnych imuščestvach po litovskomu jazyku*, Petersburg, 1892, p. 12—14.

² Cuvîntul *omyłajut* cu sensul de „obmanyvajúť“ apare și în corespondența diplomatică a lui Ivan Groznyj adresată Poloniei. Cf. V.M. Taman', *K voprosu o pol'skom ulijanii na literaturnyj jazyk Moskovskoj Rusi*, în *Načal'nyj etap formirovanija russkogo nacional'nogo jazyka*, p. 200.

³ Statutul din 1588, exemplarele căruia conțineau denaturări, provocate de existența a două șpalturni diferite, a fost unificat, comentat și editat de istoricul J. Lappo. În studiul care precedă textul, autorul explică, printre altele, originea statutului și raportul lui cu primele două statute lituaniene.

⁴ Cum arăta acad. V.V. Vinogradov (*Osnovnye problemy izučeniija i razvitija drevnerusskogo literaturnogo jazyka*, în *Issledovanija po slavjanskomu jazykoznaniju*, Moscova, 1961, p. 36), nici în prezent noi nu putem delimita cu strictețe elementele slave din limba rusă. Materialul și cercetările unor învățați ca I.I. Sreznevski, V.M. Istrin, M.N. Speranski, N.N. Durnovo ș.a. oferă o rezolvare pur formală a problemei (vezi *op. cit.*, p. 37).

⁵ De exemplu, în opera lui Kr. Donelaiis (1714—1780). Vezi monografia lui J. Kabelka, *Kristijono Donelaičio raštų leksika*, Vilnius, 1964.

⁶ Cînd, de fapt, trebuia să se vorbească de existența, în afară de rusa propriu-zisă, a limbilor ucraineană și bielorusă. Trebuie avut în vedere că Bielorussia de Vest purta și numele de Rusia Lituană. Cf. Helena Kozerska, *Michał Federowski, etnograf i zbieracz dokumentów historycznych na Białorusi Zachodniej (1853—1923)*, „Slavia Orientalis“, VI, 1957, p. 215.